

Banksy'nin Eserlerindeki Çocuk Figürlerinin Sembolik Anlamı

Özlem Kum¹

Özet

Banksy'nin eserlerinde çocuk figürleri, sanatçının toplumsal ve politik eleştirilerinin merkezinde yer alarak masumiyet, kırılabilirlik, umut, savaş, yoksulluk ve toplumsal eleştirinin güçlü sembolleri haline gelmektedir. Sanatçının sıklıkla kullandığı stencil tekniği, bu figürlerin toplumsal mesajların iletiminde etkili bir araç olmasını sağlamaktadır. Banksy'nin “Girl with Balloon”, “No Future”, “Kids on Guns” ve “Bomb Hugger” gibi eserleri, savaşın ve toplumsal adaletsizliğin çocuklar üzerindeki yıkıcı etkilerini işlerken, “Seasons Greetings” ve “Borodyanka” eserlerinde çevresel ve toplumsal krizlerin çocuklar üzerindeki etkilerine dikkat çekilmektedir. Bu çalışmada, Banksy'nin eserlerinde çocuk figürlerine yüklenen sembolik anlamlar nitel araştırma yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma, sanatçının eserlerindeki çocuk figürlerinin sadece görsel bir unsur olmadığını, aynı zamanda eleştiriye derinleştiren ve izleyiciyi harekete geçmeye çağıran güçlü bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Sanatçının çocuk figürleri aracılığıyla sunduğu masumiyet ve umut temaları, aynı zamanda toplumsal değişim çağrısının taşıyıcıları olarak izleyiciye güçlü bir duygusal etki bırakmaktadır. Banksy'nin eserleri, toplumsal eleştiriye erişilebilir bir görsellik ve evrensel bir dil ile sunarken, çocuk figürleri, sanatçının eleştirel yaklaşımının merkezinde yer alır. Bu figürler, izleyiciyi düşünmeye ve harekete geçmeye teşvik ederek sanatın toplumsal değişimdeki gücünü vurgulamaktadır. Sonuç olarak, Banksy'nin eserlerindeki çocuk figürleri, savaş, yoksulluk ve çevresel krizler gibi karmaşık toplumsal meselelerin görünür hale gelmesini sağlar. Bu figürler, izleyicilere bir yandan umut ve masumiyetin sembollerini sunarken, diğer yandan da sistemsel adaletsizlikleri sorgular. Banksy'nin sanatı, çocuk figürlerini kullanarak toplumsal eleştiri ve farkındalık yaratmada etkili bir araç olurken, izleyicilere daha adil ve sürdürülebilir bir dünya inşa etme çağrısı yapmaktadır.

1 Doç.Dr, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Meslek Yüksekokulu, Grafik Tasarım Bölümü, ozlemkum@outlook.de, ORCID ID:0000-0002-6567-7974

1. Giriş

Kimliği tam olarak bilinmese de Banksy, İngiltere'den Batı Şeria'ya kadar dünyanın farklı noktalarında gerçekleştirdiği çarpıcı duvar resimleri ve interaktif çalışmalarıyla küresel bir tanınırlığa sahiptir. Keskin ve Ayçe (2024: 1047) Banksy'yi "çağdaş sanat veya sokak sanatına ilgi duyanların, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren adını sıkça duyduğu bir gerilla sanatçısı" olarak tanımlar. Banksy, farklı sanat disiplinlerinden ve tekniklerinden yararlanarak kendi mitini oluşturmayı başarmış bir sanatçıdır. Kariyerine sokaklarda grafiti yaparak başladığı bilinen sanatçının, kimliğini gizleyip yalnızca takma adını kullanarak büyük bir şöhret kazanması, üzerinde durulması gereken bir olgudur. Bu başarının temelinde toplumsal duyarlılıkları titizlikle ele alması ve geniş bir kitleye hitap edebilmek için anlaşılır bir dil kullanması önemli bir rol oynamaktadır. Sanatçı, mesajlarını çeşitli estetik kodlarla ve bağlamı saptırma yöntemiyle ileterek kamusal alanları etkin bir şekilde kullanmıştır (Yıldırım, 2019:176). Çağdaş sokak sanatının en ikonik figürlerinden biri olan Banksy, eserlerinde toplumsal ve politik eleştiriyi ön plana çıkarırken kara mizahı kendine özgü şablon grafiti (stencil) tekniğiyle birleştirerek etkileyici ve mesaj kaygısı taşıyan çalışmalar üretmektedir.

Sokak sanatının en önemli özelliklerinden biri, kamusal ve sınırlı alanlarda var olmasıdır. Bu bağlamda stencil, dar alanlarda en etkili şekilde uygulanabilen tekniklerden biridir. Banksy, stencil tekniğini yalnızca toplumsal meseleleri ele almak için değil, aynı zamanda mekânı sanatına entegre etmek için de kullanır. Onun eserleri, şehrin dokusuyla birleşerek izleyiciyi yalnızca gördükleriyle değil, çevreleriyle de etkileşime girmeye zorlar. Böylece stencil tekniği, Banksy'nin sokaklarda kalıcı izler bırakmasını sağlarken aynı zamanda güçlü bir toplumsal protesto dili oluşturur. Sanatçının eserlerinde sıkça başvurduğu bu teknik, onun sanatsal kimliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Stencil, sanatın hızlı bir şekilde üretilmesini, mekânda geniş kitlelere ulaşmasını ve protesto edici bir dil oluşturmasını sağladığı için Banksy'nin mesajlarını daha etkili hale getirir. Stencil tekniği, yüzeye desen veya figürlerin kesilmiş bir şablon aracılığıyla aktarılmasını sağlayan bir yöntemdir. Sanatçılara hız ve tekrarlanabilirlik sunmasıyla özellikle sokak sanatında etkili bir araç haline gelmiştir. "Stencil, bir şablona mürekkep verilerek yaratılan ya da yaratılmış gibi görünen harf ve imgelerdir" (Ambrose & Harris, 2019: 226). "Stencil şablon yazı, bir şablon veya kalıp kullanarak bir yüzeye baskı yapmak için kullanılan bir tekniktir. Bu teknikle, şablon üzerindeki şekillerin boyanması ve ardından yüzeye bastırılmasıyla desenler ve yazılar oluşturulabilir" (stencilsablon.com.tr, 2025). Anonimliği koruma imkânı vermesi ve geniş alanlarda uygulanabilmesi, bu tekniği protest sanatının güçlü araçlarından biri yapar. Banksy de stencil kullanarak

eserlerini sokakların isyankâr ruhuyla bütünleştirir ve toplumsal eleştirilerini görünür kılar.

Sokak sanatının önemli temsilcilerinden biri olan Banksy, eserlerinde toplumsal meseleleri özgün bir görsel dille ele alır. Özellikle çocuk figürlerine sıkça yer vererek masumiyet ve savunmasızlık kavramlarını işler. Bu figürler, sanatçının eleştirilerini güçlendiren semboller olarak izleyiciye farklı yorum alanları sunar. Banksy'nin stencil eserlerinde çocuk figürleri, savaşın acımasız yüzü, tüketim kültürünün eleştirisi ve özgürlük arayışları gibi temalarla bütünleşir. Eserleri, yalnızca görsel açıdan değil, sembolik anlamlarıyla da katmanlıdır. Stencil tekniği, bu tür güçlü sembolizmin hızlı ve etkili bir şekilde aktarılmasını sağlar.

1.1. Çocuk Figürlerinin Sembolik Anlamları: Masumiyet, Kırılganlık, Savaş, Yoksulluk, Gelecek Nesil ve Umut Temaları, Toplumsal Eleştirinin Temsili

Çocuk figürleri, sanat ve tasarım dünyasında genellikle masumiyetin ve kırılganlığın sembolü olarak kullanılır. Sanatçılar, bu figürleri toplumsal sorunları yansıtmak ve eleştirel mesajlar vermek için güçlü araçlar olarak benimsemiştir. Çocuklar, toplumların en savunmasız bireyleri olmaları nedeniyle, masumiyetin ve umut potansiyelinin simgesi olarak ortaya çıkarlar. Ancak bu figürler, aynı zamanda toplumsal adaletsizliklerin, savaşın ve yoksulluğun en kırılgan kurbanlarını temsil eder. Kanat (2021:198), göç temasının afiş tasarımlarına yansımalarını incelediği çalışmasında, toplumda göç konusuna duyarlılığı arttırmak amacıyla, insanların duyarlı olduğu çocuklar ve onların masumiyeti üzerine analizlerde bulunmuştur. “Masumiyet çocuğa atfedilmiş en önemli kavramdır. Gottfried Helnwein’in resimlerindeki çocuklar da kendisinin de belirttiği üzere, masumiyetin sembolik karşılığıdır. Masumiyet bu resimlerde şiddet, savaş, şüphe, suçluluk duygusu eşliğinde izleyicisini rahatsız etmek üzere bir araya gelmiştir” (Atlı, 2016:76). Çocuk figürleri, henüz yetişkin dünyasının sert gerçekleriyle karşılaşmamış, saf bir bakış açısına sahip bireyler olarak, umut ve geleceğe dair beklentilerle ilişkilendirilir. Bu bağlamda, sanatçılar çocukları, masumiyetin ve içsel iyiliğin simgesi olarak kullanırken, onların aynı zamanda kırılganlıklarını ve savunmasızlıklarını da vurgularlar. Çocuklar, savaş ve yoksulluk gibi olguların en acımasız mağdurları olarak resmedilir, bu da sanatçılara, toplumsal adaletsizlikleri görsel olarak güçlü bir şekilde eleştirme fırsatı verir. Masumiyet ve kırılganlık kavramlarının yanı sıra savaş ve yoksulluk temalarıyla da ilişkilendirilen çocuk figürleri toplumların vicdanına hitap eden güçlü semboller olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu figürler, savaşın

ve yoksulluğun yarattığı travmaları görünür kılarken, aynı zamanda insani yardım ve sosyal sorumluluk çağrılarında da etkili bir rol oynamaktadır.

“Kollwitz, 1920’lerde yaptığı “Viyana Ölüyor! Çocuklarını Kurtar!” adlı çalışması ile savaştan sonra yaşanan işsizliğin, gıda kıtlığının ve enflasyonun etkilerini gözler önüne sererek kamuoyu yaratmıştır. Bu örnekte de yoksulluk karşısında ezilmiş insanların ve özelde çocukların yaşam zorlukları figürlerdeki deformasyonlarla izleyiciye sunulmuştur. Avusturya’daki açlığı temsilen ölüm figürü, kırbacını çocuklara vurarak yaşama haklarını ellerinden almaya çalışmaktadır” (Uygur, 2023:146).

Savaş ve yoksulluk, çocukların masumiyetini ve potansiyelini yok eden, toplumsal yapıları derinden dönüştüren faktörlerdir. Çocuklar, bu travmaların en derin etkilerini taşıırken, aynı zamanda toplumların geleceği için bir umut ışığı da barındırır. Savaşın ve yoksulluğun çocuklar üzerindeki yıkıcı etkileri, sanatçıların çocuk figürlerini güçlü bir sembol olarak kullanmalarına olanak tanır. Kaymak ve Coşkun (2022: 812-813), Suriye iç savaşı örneğinde, çocukların savaşa yönelik haberlerde yer alan görseller aracılığıyla nasıl temsil edildiklerini inceledikleri çalışmalarında, bir çocuk figürünün savaşta çocukların barınma gibi temel ihtiyaçlar yönünden mağdur olduğu mesajını verirken, başka bir örnekte ise bir kız çocuğunun edilgen bir özne olarak “yardım bekleyen” konumda sunulmasının, onu savaşın bir kurbanı olarak konumlandığını belirtmişlerdir. Banksy gibi sanatçılar da bu temaları işlerken çocukları, özgürlük ve güvenlikten mahrum bırakılmış, aynı zamanda toplumsal değişim için potansiyel taşıyan figürler olarak resmeder. Çocuklar, toplumsal dönüşümün ve geleceğin simgeleri olarak da kabul edilir. Masumiyetleri ve yaratıcı potansiyelleri, onları toplumsal yapıları yeniden şekillendirme gücüne sahip bireyler haline getirir. “Çocuklar, toplumlar için nesillerin devamı ve toplumların şekillendirici unsuru olarak son derece önemlidir” (Kılıç, 2023: 9151). Sanatçılar, çocukları, toplumsal eleştirinin ve değişimin simgesi olarak kullanırken, onların eğitim, fırsatlar ve destekle şekillenen potansiyellerini vurgularlar. Bu figürler, sadece geçmişin hatalarından ders almak değil, aynı zamanda daha adil bir toplum kurma arayışını temsil ederler. Ayrıca, çocuklar toplumsal eleştirinin gücünü artıran önemli semboller olarak karşımıza çıkar. Onların savunmasızlıkları, toplumsal yapıların en derin eşitsizliklerini ve sistemsel sorunları gözler önüne serer. Sanatçılar, çocuk figürleri aracılığıyla savaş, yoksulluk, eşitsizlik gibi meseleleri vurgulayarak, toplumların politik ve toplumsal yapılarındaki eksiklikleri sorgularlar. “Banksy, ana akım medyanın yansıttığı siyaset söylemine alternatif olarak sokak sanatını antikapitalist, savaş karşıtı mesajlarını vermek için kullanır. Bu mesajları

çoğunlukla fare, polis, çocuk, yaşlı ve asker görüntülerini resmederek verir” (Baranseli, 2017: 272). Çocuklar, mevcut düzenin eleştirisini yapmanın yanı sıra, bu düzeni değiştirme ve toplumu dönüştürme potansiyeline sahip figürler olarak sanatın gücünü pekiştirirler. Bu bağlamda, çocuk figürleri, sanatçılar tarafından sadece masumiyetin ve saflığın simgeleri olarak değil, aynı zamanda toplumsal adaletsizliklere ve krizlere dikkat çeken, toplumu sorgulayan güçlü birer araç olarak kullanılmaktadır.

1.2. Banksy ve Banksy'nin Eserlerindeki Çocuk Figürleri

Banksy, sokak sanatının önde gelen figürlerinden biri olarak, eserlerinde çocuk figürlerine sıkça yer verir ve bu figürler, sanatçının toplumsal ve politik eleştirilerinin merkezine yerleşir. Çocuklar, Banksy'nin eserlerinde yalnızca masumiyetin sembolü olmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal yapının ve mevcut düzenin çelişkilerinin vurgulanmasında güçlü bir araç olarak kullanılır. Sanatçının çalışmaları, genellikle sosyal eşitsizlik, savaş, yoksulluk, adaletsizlik ve özgürlük gibi evrensel sorunları ele alırken, çocuk figürleri bu temaları görsel olarak yansıtan en güçlü semboller arasında yer alır. Çocuklar, toplumsal sistemlerin kurbanları olarak, aynı zamanda bu sistemleri değiştirme potansiyelini taşıyan figürler olarak resmedilir. Banksy, çocukları, genellikle savaşın ve şiddetin etkisi altında kalmış, özgürlük ve güvenlikten mahrum bırakılmış bireyler olarak gösterir, bu da toplumun bu konulardaki sorumluluklarını sorgulayan sert bir eleştiridir. Sokak sanatı, genellikle kamusal alanda ve herkesin erişebileceği şekilde sunulmasıyla, toplumsal etkisi yüksek bir sanat formudur ve Banksy, eserlerini bu platformda sergileyerek toplumsal mesajlarını geniş kitlelere ulaştırma amacını güder. Çocuk figürlerinin, bu geniş kitlelere evrensel bir dilde hitap etmesi, sanatçının mesajlarının daha geniş bir etki yaratmasını sağlar. Örneğin, Banksy'nin eserlerinde çocuklar sıklıkla savunmasız ve mağdur pozisyonlarda tasvir edilir, bu da toplumsal sistemlerin adaletsizliklerini görünür kılar. Çocuklar, genellikle yetişkinlerin dünyasındaki şiddet ve baskıdan etkilenmiş bireyler olarak resmedilir ve bu, toplumsal sorumluluğun bir çağrısıdır. Banksy'nin eserleri, çocuk figürleri aracılığıyla, mevcut toplumsal ve politik yapıları eleştirirken, bu yapıları sorgulamaya ve dönüştürmeye dair güçlü bir mesaj verir. Çocuklar, hem geçmişin hatalarından ders çıkarılmasını isteyen hem de daha adil bir geleceğe dair umut taşıyan semboller olarak, sanatçının toplumsal eleştirilerinde önemli bir yere sahiptir.

Sonuç olarak, Banksy'nin çocuk figürlerini eserlerinde sıkça kullanmasının nedeni, bu figürlerin hem masumiyetin hem de toplumsal değişimin simgesi olmalarıdır. Bu figürler aracılığıyla sanatçı, evrensel bir dilde insanlık durumunu ve sistemsel adaletsizlikleri vurgular, toplumsal eleştirisini

güçlü ve erişilebilir bir biçimde sunar. Banksy'nin sokak sanatı, çocukların toplumdaki yerini ve gelecek nesillerin bu düzeni değiştirme potansiyelini gösteren evrensel mesajlarla doludur.

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Banksy'nin eserlerinde yer alan çocuk figürlerinin sembolik anlamlarının incelenmesi ve bu figürlerin taşıdığı tematik anlamların çözümlenmesi amaçlanmıştır. Banksy'nin eserlerinde izleyicinin dikkatini çekmek için güçlü metaforlar olarak kullanılan çocuk figürleri genellikle masumiyet, umut ve eleştirel mesajların taşıyıcısı olarak öne çıkmakta; bu figürler toplumsal eleştirileri daha güçlü ve etkileyici kılmak amacıyla kullanılmaktadır. Çalışma kapsamında, sanatçının eserlerinde çocuk figürlerine yüklediği anlamlar detaylandırılarak, toplumsal mesajların bu figürler üzerinden nasıl aktarıldığı analiz edilmiştir.

3. Yöntem

Bu çalışma, araştırma yöntemlerinden biri olan nitel araştırma çerçevesinde, görsellerin analizi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırmalar, ürünlerden ya da çıktılardan daha çok süreç ile ilgilenir. Bu nedenle, nitel araştırmalarda anlam (mana) ön plandadır (Altunay vd., 2014). Yıldırım ve Şimşek'e (2018: 238) göre betimleme, araştırmada toplanan verilerin araştırma problemine ilişkin olarak neler söylediğini veya hangi sonuçları ortaya koyduğunu aktarmaktadır. Yorumlama bağlamında, 'Bu söylenen ya da gözlenen ne anlama gelmektedir?' sorusu, yorumlamanın temelini oluşturur ve veri analizinde 'anlam' ön plandadır. Çalışmada, Banksy'nin internet üzerinden rastgele (random) seçilen, çocuk figürlerinin yer aldığı 10 adet eserinin analizi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi ile yapılmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde, Banksy'nin çocuk figürlerine yer verdiği bazı önemli eserlerinin sembolik anlamları incelenmiştir.

Görsel 1: (a) *Girl with Balloon*, (b) *No Future*

2002 yılında İngiltere'nin Londra şehrinde, South Bank'teki Waterloo Köprüsü'ndeki duvar resmi olarak ortaya çıkan bu ikonik eser (görsel 1, a), şablon grafiti (stencil) tekniğiyle yapılmıştır. Saçları ve elbisesi rüzgârda uçuşan kız çocuğunun elinden kaçan kırmızı, kalp şeklindeki balona uzanışı, izleyiciye çocukluk ve özgürlüğün arketipik bir sembolü olarak sunulmaktadır. Sade bir şekilde çizilmiş çocuk figürü ve kalp şeklindeki balon, masumiyetin kayboluşunu, umut ve kayıp gibi derin temalarla ilişkilendirilmektedir. Aynı zamanda, Banksy, toplumların çocukları nasıl savunduğuna dair bir eleştiride de bulunmaktadır. Çocuk figürünün elindeki balon, umut ve masumiyetin simgesi olarak görülebilir, ancak balonun uçması, bu umutların yok olma ihtimalini simgeler. Masumiyet, hayaller, umut ve aşk temalarını çağrıştıran kırmızı balon, aynı zamanda bu duyguların kırılganlığını da hatırlatmaktadır. Renk, Antik Çağ'dan günümüze kadar geliştirilen renk teorileri, felsefenin ürettiği sembolizm dili ve kolektif bilinç kavramı ile toplumbilimin algı değişimini etkileyen gücü gibi birçok farklı alanda önemli bir yere sahiptir. Karaçalı'ya (2024: 4) göre, insan zihni “akılcı/düşünen” ve “duygusal/hisseden” iki temel yön taşır; kırmızı renk ise bu bağlamda güçlü duyguların bir ifadesi olarak duygusal yönle ilişkilendirilir. Psikolojik açıdan kırmızı, hem cazibesıyla aydınlık bir etki yaratır hem de karanlık yönüyle rahatsız edici bir varlık gösterir. “Kırmızı izleyicinin dikkatini tasarımın belirli unsurlarına çekmek için kullanılabilir ama kuvvetinden dolayı kırmızı talepkârdır bu nedenle tasarımla kaynaştırmak için zor bir renk olabilir” (Ambrose & Harris, 2020: 108).

2010 yılında Southampton'da canlı gece hayatı ve içki kültürüyle bilinen bir bölgede özel bir konutun duvarında beliren eser (görsel 1, b), elinde üzerinde “No Future” yazılı kırmızı bir balon tutan, renksiz ve hüznü bir kız çocuğunu betimlemektedir. Eserde “No Future” ifadesindeki ‘o’ harfi kırmızı balonla vurgulanmış, ekonomik belirsizlikler ve toplumsal adaletsizliklerin çocuklar üzerindeki yıkıcı etkilerine dikkat çekerek çocukların geleceğe dair

umutlarının kaybolmasını simgeleyerek böylece güçlü bir toplumsal protesto mesajı sunmaktadır.

Görsel 2: (a) *Kids on Guns*, (b) *No Ball Games*

Eliot (2007), imgeyi “bir kelimenin, bir imajın, bir durumun okuyucuda da aynı duyguları uyandıracak şekilde kullanılması” olarak tanımlar (akt. Öztürk, 2024: 1242). Banksy'nin 2003 yılında yaptığı “*Kids on Guns*” isimli eserde silah yığınının üzerinde duran iki çocuk ve başlarının üstünde uçan bir kalp balonu tasvir edilmiştir. Savaş ve şiddetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini ve çocukların bu ortamlarda nasıl hedef hâline geldiğini sorgulayan eserdeki imgeler savaşın ve şiddetin çocuklar üzerindeki yıkıcı etkisini gözler önüne sererken bir yandan da bu tezat görüntüyle umudun ve masumiyetin tehlike altında olduğunu bu görsel imgeler ile vurgulamaktadır. Silah yığınlarıyla oluşturulmuş tepe bireylerin çocuk masumiyetine rağmen şiddet dolu bir dünyada var olduklarını ve toplumda çocukları korumaya yönelik eksiklikleri simgelemektedir. Eserdeki imgeler savaşa, silahlanmanın çocuklar üzerindeki etkilerine dikkat çekmektedir; karanlıkla çevrelenen masumiyetin kırılabilirliğini gözler önüne sermektedir. Eserdeki silüet tarzındaki siyah renk kullanımı, olumsuz duygu/durum aktarımını güçlendirerek izleyicide melankoli, hüznün ve karamsarlık hissi uyandırmaktadır. “Siyah, genellikle güç, otorite ve gizem gibi anlamlar taşıırken; beyaz, saflık, masumiyet ve huzur gibi olumlu anlamlarla ilişkilendirilir” (Kavasoglu & Demirel, 2024: 5).

2009 yılında İngiltere’de yapılan “*No Ball Games*” adlı eser, çocukların özgürlüğünü kısıtlayan toplumsal kuralları ve gençlerin bu kısıtlamalara karşı direnişini simgelemektedir. Bireysel özgürlüklerin ve bireysel hakların

önemini vurgulayan bu eserde, “No Ball Games” yazılı bir tabelanın altında oynayan iki çocuk tasvir edilmiştir; “No Ball Games” kamuya açık alanlarda top oyunlarının yasak olduğunu belirtmek için kullanılan bir ifadedir. Bu görüntü, temel çocuk aktivitelerinin bile nasıl kontrol altına alınıp düzenlendiğini eleştirel bir şekilde izleyiciye iletmektedir. Çocuk figürleri, aşırı korumacı hükümetlerin kişisel tercihlere müdahalesini ima ederken, sürekli gözetim ve düzenleme altında olan toplumun kurallarla kısıtlanmasını eleştirmektedir.

Görsel 3: (a) *Nola*, (b) *Bomb Hugger*

“*Nola*”, 2008 yılında yapılmış siyah-beyaz bir eserdir ve siyah bir şemsiyenin altında elbise giymiş, bir elini uzatmış ve yağın yağmuru hisseden genç bir kızı tasvir etmektedir. Yağmurun gökyüzünden değil, şemsiyenin içinden yağması, 2005’teki Katrina Kasırgası’nın yıkıcı etkilerine bir gönderme yaparken, aynı zamanda insanların böyle bir felaketten korunmak amacıyla tasarlanan sel savunmalarının başarısız olduğu durumu da simgelemektedir. Eserdeki çocuk, koruma aracı olan şemsiyenin paradoksal bir şekilde tehlike kaynağına dönüşmesiyle, güvende hissetmemizi sağlayan unsurların bazen tehlike kaynağı olabileceğine dair bir figür olarak izleyiciye aktarılmaktadır. “*Nola*”, New Orleans halkının kasırga sonrası yaşadığı travmaları ve sistemlerin ya da yetkililerin yardım etmekten çok zarar vermiş olduğu algısını yansıtmaktadır. Şemsiyenin altında olmasına rağmen ıslanan çocuk

figürü, güvenlik ve yardım arayışının umutsuzluğunu sembolize etmektedir. “Çizgisel görseller fiziki tasarımlar aracılığıyla uzama yansır; amaçlanmış imge ve simgeleri temsil ve tasvir ederler” (Çamdereli, 2024: 144). Eserde (görsel 3, a), çizgi formlarıyla bir eylem aktarılmakta; bu eylem, çocuğun şemsiyenin altında ıslanarak hem fiziksel hem de duygusal bir sıkışmışlık içinde olduğunu simgelemektedir. Çizgisel formlar, bu umutsuzluğu ve korunmasızlığı daha belirgin hale getirerek, izleyiciyi bir koruma aracının tehlikeye dönüşmesi üzerine düşünmeye yönlendirir.

“*Bomb Hugger*”, 2003 yılında İngiltere’de savaş ve şiddeti tema edinen bir sanat eseridir; bu eserde kucağında bomba tutan bir kız çocuğu tasvir edilmiştir. Bomba, savaşın yıkıcı doğasını simgelerken, çocuğun masumiyeti savaşın acımasızlığına karşı güçlü bir kontrast oluşturmaktadır. Eser (görsel 3, b), savaşın en savunmasız kesimlerini nasıl derinden etkilediğini vurgulamakta ve kız çocuğunun yüzündeki tebessüm ile kucağındaki bomba arasındaki tezatlık aracılığıyla, savaşın şiddetini ve çocukların bu tür trajedilere karşı ne denli korunmasız olduklarını çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir. Arka planda kullanılan pembe renk, çocukluğun ve masumiyetin sembolü olarak, savaşın yarattığı travmaların bu masumiyet üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu sorgulatmaktadır. “Pembe, sıcak, heyecan verici, eğlenceli ve kadınsı bir renktir” (Ambrose & Harris, 2020: 110). Eserde, renk sembolizmi aracılığıyla cinsiyet de güçlü bir şekilde vurgulanmıştır; pembe, geleneksel olarak kadınsılıkla ilişkilendirilen bir renk olarak, savaşın yarattığı travmaların cinsiyetle bağlantılı etkilerini ve masumiyetin bu etkiler karşısındaki kırılganlığını ortaya koymaktadır.

Görsel 4: (a) *Borodyanka*, (b) *Seasons Greetings*

Banksy'nin “*Borodyanka*” (2022) eseri, Ukrayna'nın Borodyanka kasabasında, Rusya-Ukrayna savaşı sebebiyle ortaya çıkan ve savaşın etkilerini güçlü bir şekilde simgeleyen bir çalışmadır. Bombalama sonucu yıkılmış bir

binanın duvarında yer alan bu eser, Rus kuvvetlerinin Borodyanka'yı işgal etmesi, sivil bölgeleri kasıtlı olarak bombalaması sonucu savaşın insani ve fiziksel yıkımını gözler önüne sermektedir. Resimde bir çocuk, büyük ve güçlü bir yetişkini judo hareketiyle yere devirmiş gibi tasvir edilmiştir. Güç ve direniş temasının işlendiği bu eserdeki çocuk, genellikle zayıf ve savunmasız olarak görülen tarafın umulmadık bir güçle mücadele edebilme potansiyelini simgelemektedir. Savaşın etkileri altındaki Ukrayna halkının direncini ve özellikle çocuklar gibi masumların zorlu koşullarda gösterdiği cesareti aktaran eserde, çocuğun güçlü bir yetişkini yenmesi, ezilen ve savunmasız görülen tarafın da direnç gösterebileceği ve güçlü olabileceği mesajını taşımaktadır. Bu bağlamda eser, umudu, direnci ve zor koşullar altında bile özgürlüğün savunulabileceğini vurgulamaktadır. “Judoda kuşak sıralaması, bilgi ve deneyim seviyesine göre değişmektedir. Çıraklık derecesini belirleyen beş renk sarı, turuncu, yeşil, mavi ve kahverengi kuşaklardır. Bu seviyelerin ardından ‘Dan’ olarak adlandırılan ustalık derecesine geçilmektedir” (Spor Sepeti, 2025). Judo ’da var olan kuşak dereceleri göz önüne alındığında, çocuk figürü ile müsabakada olan temsili sporcunun siyah kuşak ile Dan derecesine sahip olduğu ve bu derecenin yüksek bir ustalık seviyesini simgeleyerek temsili gücünü izleyiciye aktardığı ifade edilmektedir.

2018 yılında İngiltere’nin Galler bölgesindeki Port Talbot’ta bir garajın duvarına yapılan “*Seasons Greetings*” adlı eserde, kar taneleriyle oynayan mutlu bir çocuk tasvir edilmiştir. Çocuğun ağzını açarak kar tanelerini yakalamaya çalıştığı sahne, birleşik dik duvardaki devamıyla birlikte asıl gerçeği ortaya koyar: Kar taneleri olarak görülen bu parçacıklar, yanan bir çöp kutusundan çıkan kirli küllerden ibarettir. Eserde (Görsel 4b), ateş sembolünün fiziksel tezahürü sonrası oluşan kül partikülleri ile kar taneleri arasında bir benzerlik kurulmuş ve bu yolla anlam aktarımı gerçekleştirilmiştir.

“Dört unsurdan biri olan ateş, kadim zamanlardan beri gerek gerçek anlamının ve fiziksel tezahürünün sunduğu anlam açılımlarıyla, gerekse de sahip olduğu derinlemesine katlanarak çoğalan temsili anlamları vasıtasıyla büyük bir gizem ortaya koymaktadır. Bilim dallarının neredeyse tümüne yayılan bir kapsayıcılıkla araştırma konusu olmuş; fizikten, metafizik sahaya kadar açılımlanan pek çok alanda hem kültürel hem de kültürlerarası bir sembolizme sahip olma niteliğiyle çeşitli şekillerde tanımlanmış, sınıflandırılmış, mitik anlatılara kaynaklık etmiştir. Ateş; tüketen ve ışık veren, her şeyi canlandıran, her şeyin varlığının temel kaynağı; yaşamın, ölümün, varlığın ve yokluğun ilkesidir” (Orçan, 2024: 348).

Bu bağlamda, eserde ateş sembolü hem tüketen hem de yeniden doğuran bir güç olarak ele alınmış ve kül ile kar taneleri arasındaki benzeşimle yaşam

ve ölüm döngüsüne vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda, bu döngüsel yapı çevre kirliliği temasıyla ilişkilendirilerek, endüstriyel atıkların doğa üzerindeki yıkıcı etkileri gözler önüne serilmiştir. Eser, çevrenin kirlenmesinin yalnızca ekolojik değil, aynı zamanda toplumsal bir kriz olduğunu ifade ederken, bu sorunların özellikle çocuklar üzerindeki etkilerine dikkat çekmekte ve izleyiciye güçlü bir mesaj iletmektedir.

Görsel 5: (a) *Game Changer*, (b) *Napalm*

2020 yılında yaratılan “*Game Changer*” isimli eser, COVID-19 salgınının ilk dalgası sırasında Southampton Üniversitesi Hastanesi’nde ortaya çıkmıştır. Bu eser, pandemi döneminde sağlık çalışanlarına ve toplumun dayanıklılığına atıfta bulunarak çocukları yeni nesil kahramanlar olarak tasvir etmektedir. Eserdeki çocuk figürü, pandemiye karşı verilen mücadelede yeni neslin umut taşıyıcısı olarak konumlandırılmıştır. Eserde, bir dizi süper kahraman bebekle oynayan küçük bir çocuk gösterilmektedir; Batman ve Örümcek Adam bebekleri bir çöp kutusuna atılmıştır. Bunun yerine, çocuk maskeli ve üniformalı bir hemşireyi yeni idolü olarak benimsemiş, hemşire pelerininin dalgalanmasıyla birlikte kolunu gökyüzüne doğru uzatmaktadır.

Vietnam Savaşı’nın simgelerinden biri haline gelen ve dünyanın en tanınmış fotoğrafları arasında yer alan *Napalm Girl* fotoğrafı, savaşın en etkileyici ve çarpıcı belgelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu fotoğraftan esinlenerek 2004 yılında İngiltere’de yapılan *Napalm* adlı eserde, Napalm saldırısından kaçan çıplak bir kız çocuğu tasvir edilmiştir. Eser, savaşın ve şiddetin en savunmasız kurbanlarını sembolize ederek izleyiciye güçlü bir mesaj iletmektedir. “Kızın çıplak olmasının gerekçesi üzerlerine atılan bombadan gelen kimyasalların elbiselerini tutuşturmasıdır” (Berk, 2024:368). Sömürgeciliğin ve işgalin yıkıcı izlerini taşıyan eserde, kız çocuğunun yanına Amerikan tüketim kültürünün simgeleri olan Mickey

Mouse ve Ronald McDonald eklenmiştir. Bu durum, Napalm yanıkları nedeniyle acı içinde çığlık atan çocuğun görüntüsüyle çarpıcı bir tezat oluşturmaktadır. Böylece, kapitalist figürlerin savaşın trajedisiyle çelişen yüzeysel ve eğlenceli doğası vurgulanmakta, eser çocuk figürünün yaşadığı travmanın yanı sıra, kapitalizmin ve tüketim kültürünün savaş üzerindeki etkilerine de eleştirel bir bakış sunmaktadır.

5. Sonuç

Banksy'nin eserlerinde çocuk figürleri, toplumsal sorunların ve savaşın yıkıcı etkilerinin simgesi olarak derin bir anlam taşır. "Girl with Balloon" eserindeki çocuk, kaybedilen masumiyetin ve çocukluk hayallerinin temsilcisi olarak öne çıkarken, "No Future"da ekonomik belirsizlik ve toplumsal adaletsizlikler karşısında geleceğe dair umutlarını yitiren genç nesli sembolize eder. "Kids on Guns"da savaş ve şiddet ortamlarının çocukların masumiyetine ve umutlarına nasıl tehdit oluşturduğunu çarpıcı bir biçimde sergiler. "No Ball Games" eseri, bireysel özgürlüklerin kısıtlanmasına karşı bir direnişi simgelerken, çocuk figürleri bu direnişin temsilcileri olarak karşımıza çıkar.

"Nola"da çocuk, koruma aracı olarak görülen şemsiyenin aslında bir tehlike kaynağına dönüşmesiyle güvenlik ve yardım arayışının umutsuzluğunu sembolize eder. "Bomb Hugger" eserinde, savaşın masum kurbanlarını temsil eden çocuk figürü, masumiyet ile şiddet arasındaki çelişkiyi derin bir şekilde gözler önüne serer. "Borodyanka"da çocuk, savaşın etkileri altındaki Ukrayna halkının direncini temsil ederken, zayıf görünen tarafların umulmadık bir güçle mücadele edebileceği mesajını taşır. "Seasons Greetings"da ise, çevre kirliliği ile yüzleşen çocuk figürü, doğanın güzelliklerine olan özlemi ve bu güzelliklerin korunmasına yönelik duyulan ihtiyacı vurgular.

"Game Changer"da, çocuk, COVID-19 pandemisi sırasında sağlık çalışanlarını idol olarak benimseyerek yeni neslin umut taşıyıcısı ve kahramanı olarak konumlandırılır. Son olarak, "Napalm" eserinde, savaşın ve şiddetin en savunmasız kurbanlarını simgeleyen çocuk hem savaşın acımasızlığını hem de kapitalist tüketim kültürünün yüzeyselliği ile çelişen bir gerçekliği vurgular. Bu eserler, çocukların yaşadığı travmalar, umutsuzluklar ve umut arayışları üzerinden, savaş, çevre kirliliği ve toplumsal adaletsizlik gibi karmaşık meseleleri derinlemesine ele alarak izleyiciye düşündürücü ve çarpıcı bir bakış açısı sunar.

Bu çalışma, Banksy'nin eserlerinde yer alan çocuk figürlerinin çok boyutlu anlamlarını ve toplumsal eleştirilerinin derinliğini ortaya koymuştur. İncelenen eserler, çocukların masumiyetinin yanı sıra, savaşın, çevre kirliliğinin ve toplumsal adaletsizliğin acımasız etkilerini gözler önüne sermektedir.

“Girl with Balloon” ve “No Future” gibi eserlerde, kaybedilen hayallerin ve geleceğe dair belirsizliklerin temsilcisi olarak karşımıza çıkan çocuk figürleri, izleyicilere bireylerin yaşadığı travmaların altını çizmektedir. “Kids on Guns” ve “Bomb Hugger” gibi eserlerde ise, savaş ve şiddet ortamlarının masumiyet üzerindeki tehditleri, güçlü bir şekilde betimlenmektedir. Bu eserler, çocukların savaşın yıkıcı etkilerine karşı nasıl savunmasız kaldığını gözler önüne sererken, “Nola” ve “Seasons Greetings” gibi eserlerde, koruma arayışının umutsuzluğuna ve çevresel krizlerin çocuklar üzerindeki derin etkilerine dikkat çekilmektedir. “Borodyanka” ve “Game Changer” eserleri, toplumsal dayanışma ve direnişin sembolleri olarak çocuk figürlerini ön plana çıkarırken, “Napalm”da savaşın masum kurbanlarını temsil eden çocuk figürü, kapitalist tüketim kültürünün savaşın gerçekliğiyle çelişen doğasını vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, Banksy'nin eserlerindeki çocuk figürleri, toplumsal eleştirinin bir aracı olarak işlev görmek ve izleyicilere derin bir duygusal etki bırakmaktadır. Bu figürler, sadece masumiyetin sembolleri değil, aynı zamanda toplumsal değişim ve farkındalığın kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserlerin sunduğu bu güçlü görsellik, toplumsal sorunlara dair bir bilinç oluşturma amacını taşırken, izleyicileri düşünmeye ve sorgulamaya teşvik etmektedir. Bu bağlamda, Banksy'nin sanatı, günümüz dünyasında yaşanan zorlukların sanatsal bir ifade biçimi olarak önemini korumakta ve bu eserler üzerinden yapılan eleştiriler, toplumsal dönüşümün önünü açabilecek bir etki yaratma potansiyeline sahiptir.

Kaynakça

- Ambrose, G., & Harris, P. (2019). *Görsel grafik tasarım sözlüğü* (3. baskı). Literatür Yayınları.
- Ambrose, G., & Harris, P. (2020). *Grafik tasarımda renk* (2. basım). İnkılâp Kitabevi.
- Atlı, P. (2016). Sanatta değişen çocukluk imgesi: Gottfried Helnwein'in çocukları. *İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 2(4), 63-79.
- Baranseli, E. S. (2017). Art as a protest medium, new media effect and the Banksy case. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 7(16), 264-280. <https://doi.org/10.16950/iujad.343113>
- Berk, E. (2024). Postmodern fotoğraf eleştirisi ve bağlam ilişkisi: Napalm Girl (Napalm Kızı) fotoğrafı örneği. *Kültür ve İletişim*, 27(54), 353-376. <https://doi.org/10.18691/kulturveiletisim.1295433>
- Çamdereli, M. (2024). Gölgenin çizgisi ya da gölgeyi çizgide/n okumak. *Çekmece Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(25), 144-151. <https://doi.org/10.55483/cekmece.1581565>
- Kanat, S. (2021). Göç temasının afiş tasarımlarına yansımaları. İçinde A. Tilbe & M. C. Atalay (Editörler), *Göç ve sanat okumaları-1* (ss. 185-207). Transnational Press London.
- Karaçalı, B. (2024). Rengin kadrajından sanat/tasarımı okumak: "Kırmızı-Mavi-Sarı". *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 14(1), 1-18. <https://doi.org/10.7456/tojdac.1376030>
- Kaymak, A., & Coşkun, A. (2022). Çocuk odaklı habercilik bağlamında savaş konulu haberlerde kullanılan çocuklarla ilgili fotoğrafların göstergebilimsel analizi: Suriye iç savaşı örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 9(2), 803-823. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1079037>
- Kavasoglu, B. R., & Demirel, N. (2024). *Görsel iletişim ve moda tasarımında zıtların birliği: Gelinlik örnekleme*. Ankara: İKSAD Yayınevi.
- Keskin, K., & Ayçe, M. T. (2024). Duvardaki gerçek: Politik mesajın görsel yolla iletiminin seçme Banksy eserleri üzerinden yorumlanması. *Premium e-Journal of Social Sciences / Premium Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 8(45), 1046-1064. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13732102>
- Kılıç, M. (2023). Sosyal bir varlık olarak çocuk. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(117), 9150-9163. <https://doi.org/10.29228/sssj.72867>
- Orçan, S. (2024). Yunus Emre'de simyevi ateş. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 29, 346-363. <https://doi.org/10.30767/diledeara.1438667>
- Öztürk, D. (2024). Bâki Ayhan T.'nin *Hayat ve Hayal Müzesi* adlı eserine felsefi bir yaklaşım. *Beitulkhikme: An International Journal of Philosophy*, 14(4), 1231-1246.

- Uygur, E. (2023). Çocuk yoksulluğunun sanat tarihi perspektifinden incelenmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 8(14), 136-156.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2019). Banksy, otorite ve sanat. *İdil*, 8(54), 175-180. <https://doi.org/10.7816/idil-08-54-08>

İnternet Kaynakları

- A Picture of Politics. (2012, 8 Mart). *No future mural is short-lived*. Erişim adresi: <https://apictureofpolitics.wordpress.com/2012/03/08/no-future-mural-is-short-lived/> (Erişim tarihi: 25 Ocak 2025)
- Artsy. (t.y.). *Bomb hugger*. Erişim adresi: <https://www.artsy.net/artwork/banksy-bomb-hugger-163> (Erişim tarihi: 30 Ocak 2025)
- Banksy Explained. (2002). *Girl with balloon*. Erişim adresi: <https://banksyexplained.com/girl-with-balloon-2002> (Erişim tarihi: 30 Ocak 2025)
- Banksy Explained. (2003). *Kids on guns*. Erişim adresi: <https://banksyexplained.com/kids-on-guns-2003/> (Erişim tarihi: 30 Ocak 2025)
- Banksy Explained. (2004). *Napalm*. Erişim adresi: <https://banksyexplained.com/napalm-2004/> (Erişim tarihi: 25 Ocak 2025)
- Banksy Explained. (2008). *Nola*. Erişim adresi: <https://banksyexplained.com/nola-2008/> (Erişim tarihi: 25 Ocak 2025)
- Banksy Explained. (2009). *No ball games*. Erişim adresi: <https://banksyexplained.com/no-ball-games-2009/> (Erişim tarihi: 30 Ocak 2025)
- Banksy Explained. (2018). *Seasons greetings*. Erişim adresi: <https://banksyexplained.com/seasons-greetings-december-2018/> (Erişim tarihi: 25 Ocak 2025)
- Banksy Explained. (2020). *Game changer*. Erişim adresi: <https://banksyexplained.com/game-changer-2020/> (Erişim tarihi: 30 Ocak 2025)
- NPR. (2022, 12 Kasım). *Banksy paints mural of gymnast in Ukraine*. Erişim adresi: <https://www.npr.org/2022/11/12/1136274009/banksy-ukraine-gymnast> (Erişim tarihi: 25 Ocak 2025)
- Spor Sepeti. (2025). *Judo kuşak sistemi nasıldır?* Erişim adresi: <https://www.sporsepeti.com.tr/blog/judo-kusak-sistemi-nasildir> (Erişim tarihi: 30 Ocak 2025)
- Stencil Şablon. (t.y.). *Ana sayfa*. Erişim adresi: <https://www.stencilsablon.com.tr/> (Erişim tarihi: 25 Ocak 2025)